

NOORDERBREEDTE ANDERS OMGAAN MET AFVAL

Jan Abrahamse, Wim van der Pol

Op 18, 19 en 20 maart organiseerde Noorderbreedte themadagen over groot en klein chemisch afval in de Martinihal te Groningen. De eerste dag was een kongres gewijd aan het probleem van groot chemisch afval. Zaterdag 19 maart stond in het teken van het klein chemisch afval en was vrij toegankelijk voor het grote publiek. In samenwerking met medewerkers en vrijwilligers van Noorderbreedte, Radio Noord, milieuorganisaties, de overheid, het bedrijfsleven, het fotoblad Focus, de School voor Handenarbeid, de gemeente Groningen zijn deze dagen een groot succes geworden.

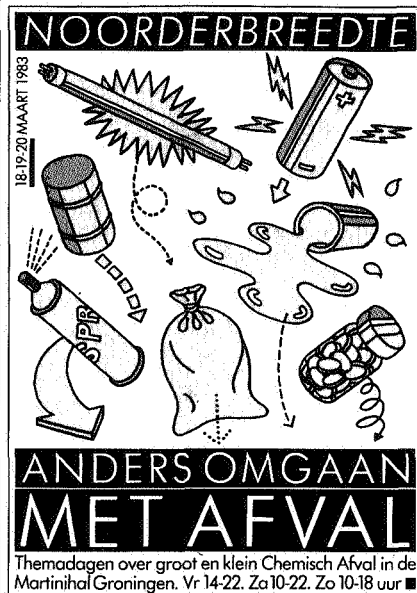
De milieuwetgeving kent veel goede principes, maar omwille van de financieel-ekonomische haalbaarheid zal het noodzakelijk zijn beperktere doelstellingen te hanteren,' aldus Ir. R. van der Bor, die namens de Samenwerkende Bedrijven Eemsmond zijn mening over het chemisch afval-probleem naar voren brengt op het Noorderbreedte-kongres. Om wat preciezer te zijn: Ir. Van der Bor had het over het voorkomen van chemisch afval door bestrijding aan de bron, waarlijk een niet gering streven voor een vertegenwoordiger van bedrijven als de AKZO, ALDEL, en Upjohn.

De verhandeling van de industrieman was dan ook doorspekt met beperkingen als 'recycling heeft als tegenhanger de kwaliteit van het eindprodukt' en bezwaren als 'de wet op de chemische afvalstoffen is moeilijk te begrijpen, wat is nu afval en wat niet?' Het publiek werd ervan doordrongen dat men aan de Eemsmond met warme belangstelling de problematiek volgt, met opmerkingen als 'we doen ons best', en 'als de overheid nu eens wat soepeler tov. de industrie zou staan.'

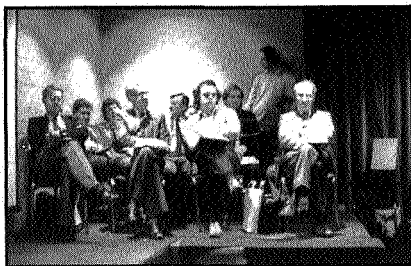
Diezelfde overheid had bij monde van Ir. J. Stellema, regionale inspectie volksgezondheid en milieuhygiëne, daarvoor al laten weten dat het inderdaad tijd wordt dat wij ons best eens gaan doen. Een indrukwekkende rij van chemisch afval producerende industrieën, verspreidingsmodellen van dit afval, van tot nu toe ontdekte stortplaatsen hiervan in of op de bodem waarop wij leven, en een subtiële verwijzing tot slot naar de zojuist verschenen 'kleine gifatlas' van Vrij Nederland, liet de toehoorders maar één konklusie over: 'Het is, ook in het Noorden, een levensgroot probleem hoe met het chemisch afval om te gaan, en liever nog vandaag dan morgen moeten daar definitieve oplossingen voor gevonden worden.'

Terwijl het in de zaal hoe langer hoe benauwder werd zag Ir. Beker van de Grontmij wel een paar lichtpunten. Hij schetste een mogelijkheid om verontreinigde bodems of chemisch afval (tijdelijk) op te slaan in beveiligde en gecontroleerde bergen, zoals men oa. in Wijster bij de VAM van plan is. Daarbij kon hij trouwens niet nalaten te vermelden dat zijns inziens wel erg strenge eisen aan dergelijke stort worden gesteld door sommige adviesorganen. Met name voor de opslag van verontreinigde bodems kon een en ander best wat eenvoudiger, en dus wat goedkoper.

Een heel ander geluid kwam daarna van Jan Henselmans, die namens Natuur en Milieu, en Nederland Gifvrij, tekeer ging tegen de huidige stand van zaken in de wereld van het chemisch afval.

De interimwet Bodemsanering, in het leven geroepen als voorlopig handvat om de ergste gevallen van bodemverontreiniging aan te kunnen pakken, blijkt in de praktijk nauwelijks te financieren. Gevolg is dat veel met gifstoffen

Het panel

besmette grond niet wordt opgeruimd, of wordt opgeslagen in een 'tijdelijke' opslag, terwijl voor het onderzoek naar definitieve verwerkingsmethoden niet genoeg geld beschikbaar is. De achterstand die we momenteel hebben op het gebied van afvalverwerkingstechnieken ontlokte Henselmans dan ook de voorspelling dat er nog wel meer saneringsgevallen zullen ontstaan. Het is de Stichting Natuur & Milieu tevens een doorn in het oog dat men in Nederland nog steeds serieus praat over het definitief opbergen van chemisch afval (waaronder wettelijk ook sommige verontreinigde bodems vallen) in of op de grond. Zo verplaats je het probleem zonder het definitief op te lossen.

Jan Henselmans was niet de enige die zeer konkreet aan de bel trok: even eerder al had Dr. Luyken, hoofd milieuhygiëne Provinciale Waterstaat Groningen, een ander probleem aangesneden. Zijn zorg betreft het slib dat ontstaat in afvalwaterzuiveringsinstallaties, en dat vaak gebruikt wordt als meststof in de landbouw omdat er veel bruikbare organische stof in zit. Een probleem is dat er tegenwoordig ook steeds

meer gifstoffen als zware metalen en pesticiden in dit slib zitten, zodat het gebruik ervan als meststof in feite gewoon storten van chemisch afval is. En dat is verboden. Luyken kondigde dan ook maatregelen aan om zulks te voorkomen: gevaarlijk slib wordt niet meer als meststof gebruikt (in konkreto het slib van twee zuiveringsinstallaties nabij Groningen), en men gaat op zoek naar betere afvalwaterverwerkingsmethoden.

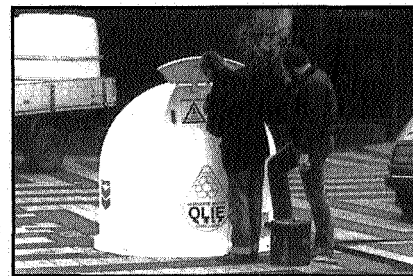
en de toehoorders

Paneldiskussie

Gelegenheid tot reageren was er tijdens de paneldiskussie onder ontwapenend dirigentschap van Mr. Kees Lambers.

Het panel voor deze discussie was opgebouwd aan de hand van een brede greep uit 's lands beleidsmakers, -uitvoerders en -kritici, en er werd van gedachten gewisseld aan de hand van korte diaserieën met bijbehorende stellingen. Toen het ging over het feit dat ook bij chemisch afval vele kleintjes samen één grote berg vormen, scoorde de heer Erasmus (van het ministerie van VROM) meteen door de Groninger wethouder Morsink (milieuzaken) terecht te wijzen over de manier waarop in Groningen het experiment van de gescheiden inzameling van huishoudelijk afval was afgewikkeld. Zón-

der vooroverleg met het ministerie. Het stomste wat je kon doen, volgens Erasmus. *'Gebrekkelijk voorlichten, experiment stopzetten en hartelijk dank burgers. Nu duurt het jaren voordat een dergelijk experiment weer geloofwaardig kan gaan draaien, en dan te bedenken dat dit juist een uiterst belangrijke "voorbeeld"-proef was.'*

Er werd meer kritiek gespuid: Frank Prummers, directeur van Metalchem, een bedrijf uit Scheemda dat o.a. fotochemika inzamelt en verwerkt (zie de vorige Noorderbreedte), verweet de overheid dat zij een veel te onduidelijk beleid voert als het gaat om initiatieven zoals die van henzelf. Het wordt nu wel erg moeilijk zoiets op poten te zetten. Zitten er kennelijk toch nog positieve kanten aan de deregulering, zoals die tegenwoordig gepredikt wordt.

Geluk en toeval

Dat de overheid haar strakke teugels maar eens moest vieren beaamde ook Ir. Van der Bor. Direkte aanleiding tot zijn uitlating was de overheidsstellingname *'de vervuiler betaalt'*. Hij werd daarin aangevallen door Job Schreuder, redakteur Noorderbreedte, die vervolgens een probaat middel opperde om ons afvalprobleem te helpen oplossen: als Den Haag alle grenzen dichtgooit voor chemisch afval, dan zullen we vroeger of later zelf wel oplossingen voor de steeds groeiende berg rotzooi moeten vinden.

Hij verkondigde dit in antwoord op een vraag van *Klarisse Nienhuys*, voorzitter Waddenvereniging. Zij had de vraag over de koers die de milieubeweging diende te varen, en die moeilijk te beantwoorden bleek, ook al aan Van der Bor als 'advokaat van de duivel' voorgelegd. Dat zat hem niet lekker, er kwamen dan ook geen bruikbare tips naar voren. Job Schreuder en zij werden het er over eens dat de milieubeweging een zeer zware taak heeft aan het controleren van de talloze en onduidelijke afvalstromen. Gelukjes en toevallige ontdekkingen, zoals Belgische aktievoerders tegen Nederlands afval in hun land, en per toeval ontdekte stortplaatsen, daar moet men het van hebben.

Een dergelijk gelukje had *Dick van der Meijden* van de Groninger Milieufederatie toen er tussen de twee gedeputeerden Dankert (Friesland) en Meyer (Groningen) getwist werd over de lokatie van een eventuele opslagplaats voor chemisch afval in Friesland of Groningen. Op het moment dat de heer Meyer meedeelde dat Pro-

Sticker op auto
Gemeentereiniging

vinciale Staten niet akkoord zouden gaan met zo'n opslag in hun provincie als daar ook niet-Gronings afval in zou komen, stond Van der Meijden op en bedankte hem hartelijk. Naar deze uitspraak had de Milieufederatie al een jaar zitten vissen.

Tenslotte reikte de heer *J. Nijenhuis* namens de

Vereniging van Nederlandse Gemeenten de milieubeweging de hand bij het controleren van de afvalstromen. Hij lanceerde de primeur van de dag door een systeem aan te kondigen om voortaan gericht chemisch afval in te zamelen. Het beste zou hierbij de detailhandel ingeschakeld kunnen worden, omdat daar de kennis en ervaring aanwezig is die een veilige gang van zaken waarborgt. Op beperkte schaal gebeurt

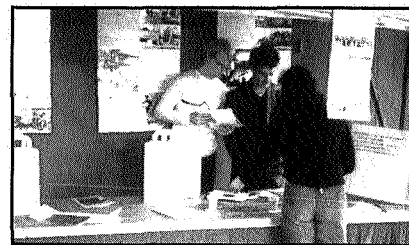
dit al (medicijnen naar apothekers, batterijtjes naar de fotohandel), maar het zou veel uitgebreider en efficiënter opgezet moeten worden. Met name voor bestrijdingsmiddelen, verfresten, fotochemikaliën ed. bestaan zo goede retouromogelijkheden. Verder wordt gedacht aan regionale depots zoals in Drente reeds aanwezig.

Inderdaad, de milieuwetgeving kent vele goede principes, maar op 18 maart in de Martinihal is gebleken dat er nog heel wat hiaten en onvolledigheden zijn die snel moeten worden aangevuld en verbeterd. Het kongres van Noorderbreedte heeft gesignaleerd en geadviseerd, er moet nu nog veel gebeuren. Het is geen toeval dat alle aanwezigen de ernst van de situatie inzagen, en tot actie aanspoorden, de plastic bekers op het terras van de milieumarkt na afloop van het kongres ten spijt.

Zaterdag, een swingend milieugebeuren

Terwijl de technici, de interviewers en de producers om 10 uur 's morgens druk in de weer waren om de laatste hand te leggen aan het soepel laten verlopen van de verschillende programma-onderdelen, verschenen de eerste musici en de personen die geïnterviewd werden. Alle vaste medewerkers en vrijwilligers van de 45 stands van de Noorderbreedte milieumarkt waren aanwezig toen de eerste bezoekers de Martinihal betraden.

Rond 11.00 uur begon het optreden van Jeanine Collet met haar vaste begeleider, de gitarist John Kruisman. Ze vertolkten een 5-tal liedjes waaronder een milieuliedje. Daarna begon de talkshow 'Vuilpraterij' met Melle Wachtmeester en Jan Chris de Boer. De eerste gasten waren Mr. H Erasmus van het Ministerie van VROM en Teo Wams van Milieudefensie Groningen.

Een van de Noorderbreedte-stands

Het gespreksthema was chemisch afval. Erasmus wist oa. te melden dat 80% van al het chemisch afval in Nederland gemeld wordt. Afval moet je afvoeren langs de weg waar het gekomen is, zoals medicijnen terug naar de apotheker, afgewerkte olie naar de garages, glas naar de glasbak. Daarnaast moeten er gemeentelijke depots komen voor ander afval. Teo Wams overhandigde de nota 'Chemisch afval in Groningen' aan de heer Erasmus. Milieudefensie stelt dat een geïntegreerde aanpak van de kleine

De heer Erasmus, Melle Wachtmeester, Jan Chris de Boer en Teo Wams (vlnr)

hoeveelheden chemisch afval de enig juiste weg is. In iedere gemeente moet een depot komen, waar partikulieren gratis en kleine bedrijven tegen betaling van een aanvankelijk gering bedrag hun chemisch afval kwijt kunnen met een minimum aan rompslomp. Milieudefensie stelt dat gemeenten en provincie bij de landelijke overheid druk moeten uitoefenen om de middelen ter beschikking te stellen die verantwoordelijke controle, inzameling en verwerking van chemisch afval mogelijk maken. Tot nu toe heeft de landelijke overheid het ontstaan van regionale en lokale inzameldepots bijvoorbeeld alleen met woorden en niet met geld gesteund. Het eigen milieubeleid van provincie en gemeenten moet een hogere prioriteit geven aan het verkrijgen van overzicht over en grip op de stromen chemisch afval. Dit betekent een intensievere controle op naleving van de Hinderwet, WCA en andere wetten. Ten slotte moeten gemeenten en provincie actief chemisch afval gaan inzamelen. Er moet een netwerk van lokale en regionale depots ontstaan en er moet een intensieve voorlichting bedreven worden naar burgers en bedrijven toe.

'Een dergelijke aanpak kost geld. Het over tien jaar opruimen van de gifbelten die momenteel gekreëerd worden kost echter nog veel meer geld en levert bovendien onaantvaardbare maatschappelijke kosten op,' aldus Theo Wams.

De Gescheiden Zakken

Na dit interview kon eindredakteur Jan Abrahamse de 25e nieuwe abonnee verwelkomen: de heer Jens uit Winschoten. Daarna reikte Dirk van der Spek, redakteur van Focus, de prijzen uit aan de winnaars van de fotowedstrijd 'Kijk op afval' die door Noorderbreedte en Focus georganiseerd was. Liane Abeln, begeleid door gitarist Ed Wen-

nink, zong Groninger liedjes over de Waddenzehonden, de Eemsmond, de Lauwersmeer en Zoutkamp.

Tussen al deze programma-onderdelen door speelde blues- en boogie woogie-pianist Jan Warntjes uit Valthermond.

Om 13.00 uur volgde de rechtstreekse uitzending van Radio Noord(erbreedte) met het programma 'De week bekeken' met als centraal thema klein chemisch afval. Luisteraars konden telefonisch reageren op de vraag wat men met chemisch afval in de huishoudens kon doen. Een panel bestaande uit gedeputeerde Eshuis van Drente, Teo Wams, Jan Stellema van de Inspectie Milieuhygiëne en Frank Prummers van Metalchem beantwoordden de vragen.

De heer Jens, de 25e nieuwe abonnee, Melle Wachtmeester, Jan Abrahamse

De Piepshow van 14.00 tot 15.00 uur werd ook rechtstreeks vanuit de Martinihal uitgezonden. Pe Daalemmmer en Rooie Rinus vertolkten 'Grof vuil' een lied over de mevrouw van de gemeentereiniging in haar oranje-groene overall. Vervolgens had presentator Coos Huizenga een gesprek met 'de miskende meester van de week' de heer Damminga, de schoonmaker van het Martinikerkhof te Groningen.

Zanger Klaas Landman had zich laten inspireren door het afvalkongres door hits uit de 50-er jaren te zingen met een chemische tekst, zoals 'Weet je nog wel toen kwam die zure regen' en 'Aan de muur van het autokerkhof', kortom een smartelijk repertoire.

Het duo 'De Gescheiden Zakken' bestaande uit Wouter de Koning en Coos Huizenga zongen ballades over slootwater, bedreigde schildpad- den en Dollars in de Dollard. De Eemsmond- ballade met de fraaie tekst 'Laat je niet paaien door minzieke heren en laat toch je schoonheid niet prostitueren' had het duo al eerder vertolkt op milieumanifestaties.

Onder de titel 'Vuilpraterij' werden interviews gehouden met Jan Stellema en Klaas Bieze, gedeputeerde Eshuis, Han Jansen, Jan Stroosma, Dick Tommel, voorlichter Stadskanaal en Co- bie Ensink. Vlak voor het optreden van het 'Geld maakt niet gelukkig ensemble' overhan- digde Coos Huizenga aan de 50e nieuwe abon- nee, Hennie Rispen, een wissellijst met 20 om- slagen van Noorderbreedte. Het hoogtepunt vormde het optreden van het ensemble, be- staande uit bassist Bert Drewes, pianist Wouter de Koning, fluitiste Ellen, cellist Harry Hulst en Coos Huizenga zang, een vijftal milieukritische jonge kunstenaars. Coos Huizenga zong als eer-

Rooie Rinus en Pe Daallemmer

Coos Huizenga met 'Het geld maakt niet gelukkig ensemble'

ste 'Het reisje langs de vervuilde Rijn'. Het lied- je 'Air' behandelde de problematiek van de luchtverontreiniging en viel op door de duide- lijke tekst en de goed gekomponeerde muziek. Een kollege over het verschijnsel mens in ver- band met zijn soortgenoot aap sloot dit sukses- volle optreden af.

Milieumarkt

De milieumarkt met stands van milieuorganisa- ties, overheid en bedrijfsleven was ook zondags aanwezig, toen duizenden mensen een bezoek brachten aan de Voorjaarsbeurs. Op de milieu- markt waren verder diashows, films en video- banden en fototentoonstellingen te zien. Voor kleine kinderen was er een knutselhoek waar

van lege melkpakken, eierdozen, boterbakjes en pleerollen allerlei creatiefs geschapen werd.

Voor de schoolgaande jeugd had Noorder- breedte een stand ingericht waar gewezen werd op de mogelijkheden om met behulp van arti- kelen uit Noorderbreedte werkstukken te ma- ken en spreekbeurten te houden. Jan Stroosma had een expositie van zijn werk dat bestaat uit afval, zoals afgedankte ritssluitingen, elektroni- ka, platgereden blikjes en meetlatten. Het aan- tal nieuwe abonnees bedroeg 75. De prijsvraag om te raden hoeveel kwikbatterijtjes in een gla- zen pot aanwezig waren wed gewonnen door Herman Bartelds uit Onnen, die met zijn 5972 het dichtstbij het werkelijke aantal van 5969 was.

De manifestatie was een groot succes en is voor herhaling vatbaar.